

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2016

1. Tarkastuslautakunta

Ylitornion kunnanvaltuusto valitsi vaalikaudeksi 2013 - 2016 tarkastuslautakunnan kokouksessaan 21.1.2013.

Vuoden 2016 aikana tarkastuslautakunnan kokoonpano oli:

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Salme Ylävaara	Reeta Laitinen
Veikko Rautio	Kari Rantanen
Juhani Keisu	Arto Ollikkala
Heikki Eteläaho	Irmeli Partanen
Martta Leppänen	Armi Yrjänheikki

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Vaalikauden ajaksi puheenjohtajaksi valittiin Salme Ylävaara ja varapuheenjohtajaksi Veikko Rautio

Kunnanvaltuuston valitsemana tilintarkastusyhteisönä vaalikauden on toiminut JHTT-yhteisö BDO Auditor Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHTT Tuula Roininen. Tilintarkastaja on ollut tarkastuslautakunnan sihteerinä

2. Toimikauden tarkastussuunnitelma ja tilikauden työohjelma sekä tarkastuslautakunnan työskentelytapa

Tarkastuslautakunnan arviointityön organisoinnin perusteeksi lautakunta laati 23.9.2013 toimikauden kestävän tarkastussuunnitelman, jota noudattaen vuosittain hyväksytään kokouskohtainen työohjelma. Vuoden 2016 työohjelma hyväksyttiin 15.9.2016

Tarkastuslautakunnan painopistealueena vuoden 2016 arvioinnissa oli teknisten palveluiden eri osa-alueet ja investoinnit. Lisäksi tarkastuslautakunta tutustui peruskorjattuun Ainiovaaran kouluun. Vuoden aikana tarkastuslautakunta sai ajankohtaiset selostukset sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimien toiminnan toteutumisesta sekä taloudesta. Kunnanjohtaja on raportoinut lautakunnalle ajankohtaisista kuntaa koskevista tapahtumista sekä SOTEn ja maakuntauudistuksen suunnitteluvaiheista. Hallintojohtaja on raportoinut talousarvion toteutumista lautakunnalle. Toimialueet ovat antaneet lautakunnalle selontekoa tukevaa materiaalia, josta saadun käsityksen perusteella arviointikertomus on laadittu.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat seuranneet kunnan luottamuselimien päätöksentekoa pääsääntöisesti internetissä julkaistavista pöytäkirjoista.

Tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan toimintasuunnitelmat ja niiden toteuttaminen ovat täyttäneet sekä kuntalain että kunnan sääntöjen asettamat vaatimukset.

Tarkastuslautakunnan työohjelman toteutuminen

Kokousaika:	Arvioitavat asiat:	Arviointimenetelmä:
15.9.2016	<i>tarkastuslautakunnan toimintasuunnitelma ja työohjelma 2016 tilintarkastajan tarkastussuunnitelma ja tarkastusohjelma tilannekatsaus kunnan toimintaan</i>	Haastattelu: kunnanjohtaja
10.11.2016	<i>Tutustuminen Ainiovaaran koulukeskukseen Ajankohtaiskatsaus kouluasioihin Kunnan investoinnit 2016 tulevat suunnitelmat 2017 – 2018, kiinteistöjen inventointi Koulukeskuksen rakentaminen taloudellinen selvitys</i>	Haastattelu tekninen johtaja rehtori apulaisjohtaja
31.1.2017	<i>Kunnan perusturvapalvelut Kunnan toiminnan toteutuminen</i>	Haastattelu: perusturvalautakunnan puheenjohtaja perusturvajohtaja hallintojohtaja
17.3.2017	<i>Kunnan kiinteistöjen huolto Kunnan ateria- ja siivouspalvelut Kunnan vesihuolto Kunnan omistamat asunnot Kunnan talouden toteutumiset</i>	Haastattelu hallintojohtaja kunnan insinööri rakennusmestari ravitsemispäällikkö
12.4.2017	<i>Kunnan tilinpäätös ja toimintakertomus 2016 esittely</i>	Haastattelu: kunnanjohtaja hallintojohtaja rehtori
17.5.2017	<i>Sivistystoimen toiminnan toteutuminen Kunnan tilinpäätös ja arviointikertomus keskustelu</i>	Haastattelu: sivistyslautakunnan puheenjohtaja sivistystoimenjohtaja
29.5.2017	<i>Tarkastuslautakunnan arviointikertomus Kunnan tilinpäätöksen esitykset valtuustolle</i>	ei haastatteluita

Tarkastuslautakunta on saanut katsauksen tarkastustyön edistymisestä ja tehdyistä havainnoista. Myös kunnan omistamien yhtiöiden toiminnan toteutumista on esitelty kokouksissa.

Tarkastuslautakunnan esteellisyydet:

- tarkastuslautakunnan jäsenillä ei ole esteellisyyksiä

3. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Toiminnan painopistealueina toimialoilla on ollut:

- kuntalainen ja palvelut
- elinvoima ja yrittäjäyys
- yhteisöllisyys ja osallisuus
- talous ja henkilöstö

Vuoden 2016 talousarviossa tavoitteena oli, että vuosikate kattaa kunnan poistot. Tilikauden aikana talousarviota muutettiin valtuuston päätöksellä. Lisämäärärahoja myönnettiin 605 000 euroa, joiden kattamiseen ei esitetty uusia tuloja. Päätöksen perusteella oli odotettavissa 581 900 euron alijäämä.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kunta on asettanut valtion eri kehittämishankkeissa tavoitteekseen säilyttää kunnan itsenäisyys. Sijaintinsa johdosta Ylitorniolle maakuntauudistus ei tuo suuria muutoksia palveluiden saatavuudessa. Kunta on ollut mukana Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin alueen palvelualueen suunnittelussa, varauksella, että kunta tekee lopullisen päätöksen myöhemmin. Meneillään olevat muutokset Lapin maakunnassa ovat vaatineet henkilöstöltä huomattavasti työpästä.

Yhteistyö myös Pellon kanssa on jatkunut ja kunta on jatkanut ostopalveluiden hankintaa rakennusvalvonnan ja ympäristöpalveluiden osalta Rovaniemen kaupungilta. Yhteistyöllä on saatu pidetty kustannukset kohtuullisina sekä palvelut monipuolisina, käytettyihin resursseihin nähden.

Kunta on panostanut elinkeinojen kehittämiseen. Omassa pääomassa kunnalla on käytettävissään budjetoinnin kautta elinkeinojen kehittämisrahaston pääoma 7 048 649,96 euroa. Rahaston varoja ei ole vuoden 2016 aikana käytetty käyttömenojen katteena. Kunta on palkannut kaksi henkilöä hoitamaan kunnan elinkeinojen kehittämistä. Toiminnan tarkoituksena on taata yritysten säilyminen kunnassa ja uusien yritysten saaminen kuntaan.

Tilikauden aikana on tehty uudet internet-sivut yrittäjien, kuntalaisten ja matkailijoiden käyttöön www.aavasaksa.fi. Elinvoimaisen kunnan kuvaa on parannettu saattamalla Alkkulanraitti hyvään kuntoon. Kunnostuksen yhteydessä uusittiin myös kunnan vesi- ja jätevesiverkosto alueella.

Vuonna 2016 Suomen Yrittäjien jäsenille tehtiin kuntakohtainen kysely kunnan palveluista. Tutkimus julkaistiin Elinkeinopoliittisena mittaristona 2016. Kokonaistuloksissa Ylitornion kunta oli kärkipaikalla Ranuan kunnan kanssa. Kysely osoittaa, että kunnan panostukset elinkeinojen kehittämiseen ovat onnistuneet.

Vuoden 2016 aikana kunnan yrittäjät ovat saaneet yrityskohtaisia tukia yhteensä 700 000 euroa. Kunnan oma panostus elinkeinojen kehittämiseen on ollut 286 997 euroa. Suoria avustuksia kunta ei yritystoimintaan ole antanut.

Sivistyspalveluiden perusopetusta tarkastellaan uudelleen kouluverkon näkökulmasta. Oppilasmäärä laskee vuosittain entistä nopeampaa tahtia. Hyvä opetus edellyttää tehokasta resurssien käyttöä. Päätökset tulee uuden valtuuston ratkaistavaksi. Yksi haaste kunnan vetovoimaisuudessa on kunnassa toimiva yksityinen lukio. Yhtiön toimintaa on jouduttu avustamaan vuosittain sen lisäksi, että kunta tarjoaa opiskelijoiden opintososiaaliset palvelut. Tarkastuslautakunta on keskustellut lukion ja perusopetuksen yhteistyöstä. Keskiasteen koulutukseen kunta käytti yhteensä 159 619 euroa, jolla avustettiin lukiota, maksettiin opiskelijoiden ruokailu, kuljetukset ja annettiin oppikirja-avustusta. Kannatusyhtiö sai opetushallitukselta valtionosuutta 602 783 euroa 68 opiskelijalle.

Kunnasta on lakannut muu keskiasteen koulutus lyhyellä ajalla. Kristilliseen opistoon on tullut uusi omistaja, jonka palvelut ovat suuntautuneet muille aloille. Kunnalla on osittaisella käytöllä Merikosken ammattiopiston käytössä olleet tilat. Tiloissa on kotipalvelujen toimipaikka. Tulevina vuosina kunnan päätehtäviä on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Tyhjillään oleviin tiloihin voisi kehittää yhteistyössä kunnassa olevien järjestöjen kanssa toimintaa. Useimmilta järjestöiltä puuttuu kokoontumis- ja toimitilat. Muualla Suomessa ns. ”hyvinvointitaloista” on hyviä kokemuksia.

4. Tarkastuslautakunnan talouden arviointi

Kunnan taseeseen on kertynyt tilivuoden lopussa ylijäämää 7,4 miljoonaa euroa. Poistoeroilla ja vapaaehtoisilla varauksilla lisättyä kunnan oma pääoma on yli 32 miljoonaa euroa. Vieraan pääoman vastuut ovat yhteensä 7,2 miljoonaa euroa. Kunnalla pitkäaikaisia lainoja on 658 788 euroa. Konsernin tilinpäätöksessä lainoja oli vuoden 2017 lyhennykset mukaan lukien 5,2 miljoonaa euroa.

Kunnan käytettävissä olevat varat riittävät 79 päiväksi, ilman että kassaan tulisi suorituksia. Hyvää taloudellista tilannetta kuvaa, ettei vuoden 2016 investointeihin otettu lainarahoitusta. Investointien rahoittamista paransi lisäksi, että Ylitornion kunta on saanut poikkeuksellisen paljon valtion avustuksia hankkeisiinsa sekä koulun peruskorjaukseen että Alkkulanraitin kunnostamiseen. Kunnan kassavarat vähenivät vuodessa noin 3 miljoonaa euroa investointien takia.

Kunnan investoinnit ovat omalta osaltaan tukeneet kunnan omien yrittäjien mahdollisuutta työllistää.

Vuonna 2017 voimaan tulevat kuntalain osiot määrittelevät kunnan taloudellisen aseman konsernin kautta. Vieraan pääoman osuus taseessa on kohtuullinen.

Kunnan menojen kattamisessa omien verotulojen ja valtionosuuksien suhde on 39 / 61, verotulojen ollessa 39 ja valtionosuuksien 61.

Asukasluvun kehitys Länsi-Pohjan alueella.

Kunnan kustannusten kehityksen kannalta ei pelkästään oma asukasmäärä vaan koko sairaanhoitopiirin tunnusluvut vaikuttavat kulujen muutoksiin. Kymmenessä vuodessa asukasmäärä on vähentynyt koko alueella 3746:llä. Vaalikauden aikana kunnan asukasluku on pienentynyt 282 asukkaalla. Vähennys vuodesta 2015 oli 1,45 % ja kahdessa vuodessa 3,57 prosenttia, mikä määrä on sopeutumisen kannalta haasteellinen. Vähennyksen vaikutus valtionosuuksien pohjalaskelmiin on ollut noin 1,3 miljoonaa euroa. Vähennystä on kompensoinut valtionosuuksien kertoimien muutokset.

Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin asukasmäärän kehitys

	asukasmäärä 31.12.2013	asukasmäärä 31.12.2014	asukasmäärä 31.12.2015	asukasmäärä 31.12.2016	MUUTOS 15/16	MUUTOS 2006/2016	MUUTOS % 15/16	syntyneiden lisäys
Kemi	22120	21939	21758	21602	-156	-1169	-0,72 %	-108
Keminmaa	8565	8474	8388	8316	-72	-513	-0,86 %	-2
Simo	3356	3299	3238	3170	-68	-427	-2,10 %	-31
Tervola	3306	3238	3195	3099	-96	-560	-3,00 %	-29
Tornio	22371	22333	22199	22117	-82	-182	-0,37 %	24
Ylitornio	4482	4354	4291	4200	-91	-895	-2,12 %	-43
YHTEENSÄ	64200	63637	63069	62504	-565	-3746	-0,90 %	-189

Tulosalueiden talouden toteutuminen

Valtuuston päätöksen mukaisesti sitova taso määrärahojen käytölle on tulosalueen toimintakate eli käyttötaloustuottojen ja -kulujen erotus. Investoinneissa sitovuustaso on hankekohtainen investointimenon netto. Valtuuston tulee hyväksyä hanke, mikäli se aiotaan toteuttaa.

Käyttötaloudessa toimialueiden toimintakatteen:

Tulosalueen toimintakate	talousarvio	toteutuma	ylitys (1) alitus (+)	Oleellisuus
Keskusvaalilautakunta	3 200 €	3 859 €	- 659 €	ei
Tarkastuslautakunta	13 000 €	12 561 €	439 €	alitus
Kunnanhallitus	1 484 000 €	1 510 617 €	- 26 617 €	ei
Maaseutulautakunta	179 900 €	200 559 €	- 20 659 €	ei
Perusturvalautakunta	14 198 700 €	14 404 310 €	- 205 610 €	on
Erikoissairaanhoito	6 600 000 €	6 795 317 €	- 195 317 €	on
Sivistyslautakunta	7 159 900 €	6 848 927 €	310 973 €	alitus
Tekninen lautakunta	721 900 €	900 635 €	- 178 735 €	on
	30 360 600 €	30 676 785 €	- 316 185 €	ei

Suurin ylitys oli perusturvalautakunnalla huolimatta siitä, että loppu vuodesta se sai 475 000 euron lisätalousarvion. Lopulliseen ylitykseen vaikutti eniten vanhuspalveluiden toteutuneet kustannukset. Lautakunta käytti oman kunnan sisäisiin palveluiden tuottamisiin yhteensä 680 000 euroa enemmän kuin mitä alkuperäisessä talousarviossa oli hyväksytty. Lisäksi erikoissairaanhoito käytti lähes 200 000 enemmän kuin arvioitiin.

Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin kustannukset jäsenkunnittain ja laskutusryhmittäin

YHTEENSÄ 2016	Osastohoito	Avohoito ja akuutti	Ensihoito	Apuväline-palvelut	YHTEENSÄ
Kemi	17 985 987 €	15 468 100 €	1 763 758 €	622 845 €	35 840 690 €
Keminmaa	6 390 888 €	4 998 780 €	680 139 €	251 720 €	12 321 527 €
Simo	2 620 589 €	2 091 244 €	262 339 €	118 558 €	5 092 730 €
Tervola	2 421 668 €	1 987 286 €	259 782 €	133 399 €	4 802 135 €
Tornio	15 851 568 €	13 367 841 €	1 800 066 €	573 030 €	31 592 505 €
Ylitornio	3 658 307 €	2 885 186 €	347 740 €	171 432 €	7 062 665 €
YHTEENSÄ	48 929 007 €	40 798 437 €	5 113 824 €	1 870 984 €	96 712 252 €
Laskutus	Käyttö	käyttö	asukasluku	käyttö	

Akuuttihoito on ollut kaksi vuotta yhdistettynä erikoissairaanhoidon avohoitoon, ei enää yhteispäivystystä

Erikoissairaanhoidon kustannukset asukasta kohden Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri, omatuotanto ja ostot yhteensä

asukaskohtanen kustannus	2013	2014	2015	2016	muutos
Kemi	1 405 €	1 439 €	1 555 €	1 549 €	-0,42 %
Keminmaa	1 252 €	1 303 €	1 294 €	1 370 €	5,88 %
Simo	1 403 €	1 502 €	1 658 €	1 486 €	-10,33 %
Tervola	1 368 €	1 604 €	1 712 €	1 423 €	-16,91 %
Tornio	1 082 €	1 222 €	1 305 €	1 321 €	1,22 %
Ylitornio	1 386 €	1 523 €	1 459 €	1 558 €	6,81 %
Keskimäärin	1 269 €	1 362 €	1 439 €	1 436 €	-0,24 %

Kunnan avohoidon käyntimäärät kasvoivat 5,2 % ja osastohoidot 1,9 %.

Erikoissairaanhoidon ostot Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin ulkopuolelta asukasta kohden.

asukaskohtanen kustannus	2013	2014	2015	2016	muutos 15/16
Kemi	294,85 €	236,39 €	261,64 €	314,89 €	53,25 €
Keminmaa	284,27 €	291,42 €	252,47 €	309,69 €	57,22 €
Simo	344,03 €	342,22 €	418,03 €	422,20 €	4,18 €
Tervola	290,35 €	292,32 €	488,31 €	319,60 €	- 168,71 €
Tornio	210,66 €	194,99 €	241,87 €	279,68 €	37,80 €
Ylitornio	507,44 €	483,27 €	536,54 €	608,09 €	71,55 €
Keskimäärin	321,93 €	306,77 €	366,48 €	375,69 €	9,22 €

Kunnan ulkopuoliset ostot ovat pääosin Lapin sairaanhoitopiiriltä. Asukaskohtainen muutos on huomattava.

Investointien ylitykset ei määrärahaa, oleellisuus

INVESTOINNIT	talousarvio	toteutuma	ylitys, ei määrärahaa	oleellisuus
Ainiovaaran hiihtolatujen kunnostus	- €	71 476 €	- 71 476 €	ei määrärahaa
Ainiovaaran lähiliikuntapaikka	225 000 €	337 717 €	- 112 717 €	oleellinen 33,4 %
Ainiovaaran koulun peruskorjaus	- 321 000 €	5 390 €	- 326 390 €	oleellinen
Kaavatiet ja Kopanmäen teollisuusalue	190 000 €	398 338 €	- 208 338 €	oleellinen 52,3 %
	94 000 €	812 921 €	-718 921 €	

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tulosalueista perusturvalautakunnan ja teknisen lautakunnan tulosityksiköt ylittivät omat talousarvionsa, muiden osalta toteutumat onnistuivat pysymään annetun toimintakatteen sisällä.

Kunnassa kustannusten seuranta on ajantasaista ja poikkeamiin puututaan välittömästi. Kirjanpidon raportointia on kehitetty ja esimiehiltä edellytetään kustannusten seurantaan aikaisempaa enemmän ja seuranta on myös ennakkoivaa.

Kunnan tilinpäätöksessä on kattavat analyysit kunnan taloudesta ja odotettavissa olevista muutoksista. Asiakirja on laadittu annettujen yleisohjeiden mukaisesti.

Talousarvion kaikkia ylityksiä ei ole käsitelty valtuustossa. Investoinneissa on määrärahan suuruuteen nähden oleellisia ylityksiä.

Tilikauden aikana valtuustossa ei ole käsitelty takauksia, joihin olisi pitänyt vaatia kuntalain mukaisia vakuuksia.

5. Kunnan konserni

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeistuksen. Kunnanhallitus toteuttaa konsernivalvontaa ohjeiden mukaisesti.

Vuoden 2016 tilinpäätöksessä on kattavasti esitetty tytäryhtiöiden toiminnan tulosta.

Alkkulan Aluelämpö Oy

Lämpölaitoksessa toiminta on vakiintunutta. Tulipalosta huolimatta asiakkaille on pystytty toimittamaan lämpöä ilman katkoksia. Yhtiön virallisen tilinpäätöksen mukaan ylijäämää kertyi 65 034 euroa. Taseessa ei ole enää alijäämiä jäljellä. Omavaraisuusaste on noussut 24,5 prosentista 27,7 prosenttiin. Yhtiön omavaraisuutta rasittaa taseessa oleva pitkäaikainen koroton vieras pääoma 797 685 euroa. Tämä pääoma lisääntyy vuosittain uusien liittymien mukaan. Sääntönä on, että liittymämaksu palautetaan asiakkaalle, mikäli hän lopettaa lämmön ostamisen. Menettelyä puoltaa liittymän arvonlisäverottomuus.

Ainiovaaran Kiinteistöt Oy

Kunnan omistamassa kiinteistöyhtiössä tilikauden ylijäämä oli 39 924 euroa. Poistoja yhtiö kirjasi 168 476 euroa. Ongelmana on, että yhtiössä poistamattomana rakennuskantaa on vielä jäljellä 3,6 miljoonan euron arvosta. Vastattavana on vielä 3,53 miljoonan euron lainat, joista lyhytaikaista vierasta pääomaa oli noin 440 000 euroa. Lainoista kunnan lainoja on 775 260 euroa. Yhtiöllä ei ole mahdollista tehdä suuria korjausinvestointeja olemassa oleviin tiloihin tai uusia rakennuskantaa.

Yhtiö on kartoittanut purettavaksi tulevat kiinteistöt. Purkua hidastaa ARA:lle lähetetyt anomukset avustuksista sekä velkojen akordeista. Tulosta tulee myös rasittamaan purettavien rakennusten alaskirjaukset.

Kunta on jäsenenä Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä sekä Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappiassa.

Molemmissa kuntayhtymissä on ollut ja tulee olemaan vilkasta muutosta. Sairaanhoitopiirin itsenäisyyden ja tulevaisuuden ratkaisee valtio / Lapin maakunta ja jäsenkunnilla tulee olemaan melko vähän vaikuttamismahdollisuuksia tapahtumassa.

6. Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajan tekemä tarkastus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille vuodelta 2016. Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto hyväksyy ylitykset ja määrärahojen käytöt sekä käyttötaloudessa että investoinneissa.

7. KIITOKSET

Tarkastuslautakunta kiittää koko kunnan henkilöstöä ja luottamushenkilöitä mutkattomasta ja hyvästä yhteistyöstä.

Ylitorniolla toukokuun 29 päivänä 2017

Salme Ylävaara
puheenjohtaja

Veikko Rautio
varapuheenjohtaja

Juhani Keisu
jäsen

Heikki Eteläaho
jäsen

Martta Leppänen
jäsen